

Ключевые слова: земство, медицинские учреждения, эпидемия, просветительская деятельность.

ANDRIYAKA ANNA. Hospitals of Zemstvos of Kiev province participated in the elimination of the cholera epidemic in the early XX century.

The article describes the activities of medical personnel of hospitals of Zemstvos of Kiev province in the medical care and education of the public in order to prevent the spread of cholera epidemic.

Keywords: zemstvo, hospitals, epidemic, public education.

**Антонюк Т. Д.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

ІНТЕГРАЦІЯ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА З ПРОВІДНИМИ ЗАКОРДОННИМИ ВИЩИМИ ШКОЛАМИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКИХ ДОМОВЛЕНОСТЕЙ

Процеси інтеграції української системи вищої освіти в європейську і світову згідно з Болонською декларацією є визначальними у життєдіяльності сучасної вищої школи. Успішне співробітництво українських вишів з закордонними залежить від багатьох факторів, серед яких чільне місце посідає кадрове забезпечення університету, рейтинг серед вітчизняних і зарубіжних вищих навчальних закладів, мотивованість студентів і професорсько-викладацького складу інтегруватися в світовий освітній простір.

Ключові слова: міжнародна співпраця, вища освіта, Болонська декларація, закордонні університети, програми співпраці, академічна мобільність, інтеграція, європейський і світовий освітній простір, конкурентоспроможність.

Сучасні умови реформування вищої освіти передбачають активну міжнародну співпрацю вищих навчальних закладів як фактор їх успішного розвитку і постійного оновлення. З 1999 року з моменту підписання Болонської декларації створюється єдиний європейський простір вищої освіти, активізується європейська система вищої освіти у світовому масштабі. У 2005 році Україна підписала Болонську декларацію і цим самим реально включилася в інтеграційні процеси заради самоідентифікації і самоусвідомлення себе у міжнародному контексті. Проблема європейської і світової інтеграції вітчизняної вищої школи розв'язується в руслі Болонського процесу і має кілька взаємопов'язаних аспектів. Вихід на новий рівень інтеграції науки і освіти тісно пов'язаний з демократизацією освітньої політики України, а отже відкритістю української системи вищої освіти. З метою підтримки існуючих і встановлення нових зв'язків між Україною й іншими країнами світу, формування активного інтерфейсу між студентами, аспірантами, професорсько-викладацьким складом університетів й міжнародними фондами, організаціями і українськими вишами створюються центри міжнародного співробітництва. Центри або відділи міжнародних зв'язків, створені в кожному університеті, допомагають студентам,

аспірантам, викладачам брати участь у різноманітних міжнародних наукових програмах і проектах, допомагають студентам, які приїхали на навчання до українського вишу з інших країн, виступають важливою ланкою забезпечення співробітництва між вітчизняним університетом, Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України і закордонним вищим навчальним закладом.

Питання співпраці вищих навчальних закладів України з закордонними вищими школами досліджують В. Андрущенко [2, с. 13-18; 26], І. Вакарчук [27], В. Журавський [12], М. Згуровський [12], О. Іванов [15, с. 82-86], І. Каленюк [18], В. Кремень [22; 23], В. Луговий [26], О. Косенко [21, с. 81-86] та інші науковці. Проте особливу увагу, на нашу думку, слід звернути на результативність міжнародної діяльності, механізми активізації процесів інтеграції української системи вищої освіти.

Мета і завдання дослідження. Розкрити можливості розвитку міжнародної діяльності та перспектив інтеграції з провідними закордонними вишами Київського національного університету імені Тараса Шевченка як позитивний приклад, який варто вивчати і розвивати в системі вищої освіти. Акцентувати увагу на необхідності постійного вдосконалення якості освітніх послуг українських університетів як головної умови їх конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Національна доктрина розвитку освіти повністю розділяє положення Болонської декларації і розглядає міжнародне співробітництво та інтеграцію у галузі освіти як стратегічне завдання державної освітньої політики, реалізація якого забезпечить вихід української освіти на ринок світових освітніх послуг [23, с. 198]. Міжнародна діяльність Київського національного університету імені Тараса Шевченка розгортається в кількох вимірах. Один із них – реалізація двосторонніх партнерських угод із зарубіжними освітніми та науковими закладами. За 2010–2011 навчальний рік університетом укладено угоди з 20 новими зарубіжними партнерами, а також продовжено дію ще 6 угод. Це рекордний показник розширення кола зарубіжних партнерів порівняно з попередніми роками. У 2008 році університет мав лише 90 партнерів у 42 країнах світу. У вересні 2011 р., пройшовши відповідну процедуру в м. Болонья (Італія), університет приєднався до Великої Хартії Університетів (Magna Charta Universitatum) і бере участь у діяльності Наглядової Ради Великої Хартії Університетів. Крім того, університет підтримує членство та участь у діяльності Міжнародної Асоціації Університетів (IAU), Європейської Університетської Асоціації (EUA), Євразійської асоціації університетів [11].

Університет є відкритим освітнім закладом, де постійно відбуваються зустрічі з відомими і визначними особистостями. Перед студентами та викладачами університету систематично виступають видатні діячі і вчені з різних країн світу. Під час приїзду французького Президента Жака Ширака у вересні 1998 року було підписано Угоду про співпрацю між Університетом Нансі 2 і Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

Згідно з Угодою, співпраця розгорнулася в таких галузях: європейське право, європейська політична наука, історія будівництва Європи, європейська економіка, міжнародна інформація [20].

Фінансова і організаційна підтримка зарубіжних партнерів забезпечила створення Франко-українського об'єднання в галузі молекулярної хімії, Українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту і підприємництва, Українсько-німецького науково-освітнього центру з нанобіотехнологій. Більше третини зарубіжних відряджень викладачів і близько половини відряджень студентів спрямовані якраз до університетів-партнерів. У рамках міжуніверситетського партнерства створені та діють дві спільні магістерські програми в галузі хімії: з університетом ім. Поля Сабатьє (м. Тулуза) та з університетом в м. Анже (Франція), які дозволили 5 випусникам-хімікам отримати подвійні дипломи. Подібна франко-українська магістерська програма для фізиків і хіміків за спеціальностями "Конденсований стан у нанофізиці" та "Інструменти й методи аналізу у фізичній хімії" спільно з університетом м. Страсбург (Франція) почала діяти з 2010–2011 навчального року. Підготовлено також спільну магістерську програму у сфері германістики "Німецька мова як іноземна" разом з Інститутом ім. Гердера Лейпцизького університету [11].

Студенти та аспіранти активно беруть участь у важливих суспільно-освітніх проектах разом з німецькими університетами-партнерами, які фінансуються Німецькою службою академічних обмінів за окремою програмою "Підтримка демократії в Україні": це проект з Констанцьким університетом "Студентське самоврядування у порівнянні" та з Регенсбурзьким університетом "Розбудова громадянського суспільства заради зміцнення демократії та підвищення якості життя".

Важливим напрямом міжнародного співробітництва університету є співпраця з посольствами та міжнародними організаціями, акредитованими в Україні, яка забезпечується шляхом періодичних контактів і діалогу. Зокрема, в 2010–2011 навчальному році відбулися зустрічі ректора з послами 16 країн. Університет відвідали та виступали перед студентами Генеральний секретар ООН – Бан Кі Мун, президент Європейської комісії – Жозе Мануель Баррозу, Міністр освіти та науки Росії – Андрій Фурсенко, Міністр освіти та науки Республіки Білорусь – Сергій Маркевич. У жовтні 2011 р. університет виступив співорганізатором VI Форуму творчої і наукової інтелігенції країн – учасниць СНД, головні заходи якого відбулися в Головному навчальному корпусі.

Одним із результатів співпраці з представництвами зарубіжних країн в Києві стало створення та діяльність в університеті 17 мовних і культурних центрів різних країн світу, переважно на базі Інституту філології [11].

Важливим напрямом інтеграції Київського національного університету імені Тараса Шевченка з закордонними вишами є участь у міжнародних проектах і програмах, які фінансуються міжнародними організаціями та зарубіжними партнерами, такими як Європейський Союз, НАТО, Німецьке

наукове товариство (DFG), науковими центрами Великої Британії, Франції, Швеції та інших країн. З 1990 року реалізується започаткована Європейською Комісією програма ТЕМПУС, програма Європейського Союзу у сфері вищої освіти у країнах колишнього Радянського Союзу. Головними напрямками проектів 1993–1997 років були дисципліни, які потребували істотного перегляду на сучасному етапі. Це – суспільні науки, які багато років перебували під ідеологічним пресом. Також вивчення іноземних мов не мало вагомих результатів, оскільки їх знання залишалися в пасиві, а можливість спілкуватися в більшості була відсутня. Ігнорувався величезний шар єврознавства. Тому на початковому етапі ТЕМПУС намагався заповнити ці прогалини. Пріоритет було надано історії, археології, філософії, теології, антропології, єврознавству, сучасним європейським мовам. Нині ці проекти вже завершені, а Київський національний університет імені Тараса Шевченка, як і інші українські вищі навчальні заклади, прозвітував про їх виконання.

Серед вишів, які одні з перших розгорнули діяльність за програмою ТЕМПУС, був Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Університет вибрав вагомні проекти, які працюватимуть і в майбутньому. Зокрема, КНУ імені Тараса Шевченка спільно з університетом м. Гранада (Іспанія), який був координатором проекту, з Університетом гуманітарних наук (Страсбург-2) із Франції, а також із Флорентійським університетом (Італія) виконав проект із сучасних європейських мов. Роль програми ТЕМПУС на якість життя українського вишу в цілому є надзвичайно вагомою. ТЕМПУС – це, насамперед, моральний фактор подолання стереотипів і відкритість, міжуніверситетське співробітництво, обмін ідеями, інноваціями. Мета проекту полягає не в “підтягуванні” українських навчальних закладів до західноєвропейського рівня. Це передусім інтеграція в європейську систему, усвідомлення того, що всі учасники програми – європейці, і цей фактор став об'єднуючим. Серед пріоритетів програми ТЕМПУС, визначених на 1998–1999 навчальний рік залишалися суспільні науки, враховуючи політичні, індустриальні відносини, суспільні науки і соціальна робота, право, зокрема європейське, міжнародні відносини і європейські науки. Науки про довкілля, але лише щодо таких напрямів, як енергетика та запобігання впливу радіоактивного випромінювання на здоров'я людини, аграрні науки та харчові технології [32].

Велику організаційну і координуючу роль виконує в університеті відділ міжнародних зв'язків, який надає регулярні консультації факультетам та інститутам з приводу подачі заявок для участі у конкурсі на отримання грантів програми ТЕМПУС і виконанні проектів. За підтримки відділу міжнародних зв'язків у 2011 р. від університету було подано 4 заявки на участь у програмі ТЕМПУС. 21 грудня 2011 р. відділ міжнародних зв'язків університету, разом із національним ТЕМПУС-офісом в Україні провів

Всеукраїнський інформаційний день Програми ТЕМПУС u1074 в Україні [17].

У 2010–2011 навчальному році більшість структурних підрозділів університету продовжували активно працювати в міжнародних програмах. Зокрема, Інститут міжнародних відносин продовжував виконання проекту ТЕМПУС за фінансування ЄС “Засоби забезпечення якості управління інтернаціоналізацією” (керівник – проф. О. І. Шнирков). Кафедра етики, естетики та культурології філософського факультету (завідувач проф. В. І. Панченко) бере участь у проекті ТЕМПУС “Розвиток системи вищої освіти задля поліпшення соціального партнерства та конкурентоспроможності гуманітарних наук”. Юридичний факультет взяв участь у міжнародній регіональній магістерській програмі “Права людини і демократизація” у партнерстві з університетами Білорусі, Вірменії, Молдови, що фінансується за програмою ЄС “Europeaid” [11].

Кафедра історії та стилістики української мови, яка у 2012 році святкувала свій двадцятилітній ювілей, має прогностичну результативність міжнародної співпраці дослідників із науковими й культурно-освітніми центрами зарубіжжя. Її результати представлені в численних наукових виданнях з проблем функціонального статусу української мови в слов'янському, ширше – європейському, світовому просторі. Вчені кафедри постійно підтримують фахові контакти з колегами з Македонії, Польщі, Росії, Білорусі, Чехії, Австрії, Південної Кореї та ін. Результати плідної співпраці – це і спільні наукові видання, і підготовка та успішний захист прецедентних для україністики кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.01 – українська мова, авторами яких є аспіранти з Польщі та Південної Кореї [19].

Зарубіжні відрядження викладачів, аспірантів і студентів є ще одним вагомим напрямком міжнародного співробітництва і яскравим виявом та переконливим показником динаміки міжнародної співпраці університету. З 2000 по 2007 р. кількість зарубіжних відряджень зростала щороку на 10-15% і в 2008–2010 рр. стабілізувалась на рівні щорічних 940–950 відряджень. У 2010–2011 навчальному році цей показник вперше сягнув 1047 осіб, а за неповний календарний 2011 р. – піднявся до 1161 особи. Більше половини відряджених – 683 особи – викладачі та наукові співробітники, які виїжджають за кордон переважно з науковою метою (участь у конференціях, стажування, проведення досліджень). Це означає, що кожен четвертий викладач бере участь у міжнародній науковій співпраці.

Неухильно зростає рівень міжнародної мобільності студентів і аспірантів. У 2011 році за кордон для часткового навчання, мовного стажування, практики, участі у освітніх проектах було направлено 428 студентів (в 2009 р. – 374). Щорічно зростає участь студентів у міжнародних олімпіадах та конкурсах: у 2011 р. – 53 учасники проти 34 учасників у 2009 р. [11].

В останні роки університет розширює свою участь у програмі міжнародних академічних обмінів Еразмус Мундус, яка фінансується Європейським Союзом. У її рамках кілька десятків студентів, викладачів і наукових співробітників виїжджали для навчання та досліджень до 8 європейських університетів.

Помітний напрямок співпраці з закордонними вишами – це культурна діяльність. Університетські колективи художньої самодіяльності активно задіяні у міжнародних культурних обмінах. Хорова капела “Дніпро” у 2011 році обмінялася гастролями з хором Бременського університету (Німеччина) та колегами з Італії, а фольклорний ансамбль “Роксоланія” виступив з концертами в Туреччині та Японії.

Серед країн, які є об’єктом академічних подорожей, стабільно домінують протягом багатьох років Німеччина, Росія, Польща, Франція. Проте рівень міжнародної мобільності науковців КНУ імені Тараса Шевченка, особливо студентів, є все ще помітно нижчим, ніж в країнах Центрально-Східної Європи.

Такий важливий аспект виміру міжнародного співробітництва як прийом зарубіжних викладачів, науковців і студентів є іншою стороною та вагомим показником інтернаціоналізації університету. Загалом у 2010–2011 навчальному році університет відвідали понад 450 зарубіжних гостей із 29 країн світу, із них 215 студентів і аспірантів, решта – викладачі, науковці, члени різноманітних делегацій [11].

У 2010–2011 навчальному році в університеті, головним чином в Інституті філології, працювали 20 іноземних викладачів-носіїв мов із 12 країн світу. У 2009–2010 навчальному році – 22 викладачі з 15 країн. В останні роки в університеті працюють іноземні професори на запрошення. Третій рік продовжує свою викладацьку діяльність за фінансової підтримки Німецької служби академічних обмінів (DAAD) професор філософії Мірко Вішке. У 2010–2011 навчальному році почав викладацьку діяльність на українсько-німецькій кафедрі екологічного менеджменту німецький професор Вільфрід Нойман.

Для проведення наукової роботи, участі у конференціях, короткотермінового читання лекцій університет відвідали 97 зарубіжних вчених і викладачів із 20 країн світу. Із робочими візитами було прийнято 14 зарубіжних делегацій (загалом 72 особи).

У рамках двосторонніх партнерських угод із зарубіжними освітніми та науковими закладами, міжурядових угод України з урядами деяких зарубіжних країн (Польщі, Чехії, Словаччини, КНР), університет прийняв для часткового навчання у 2010–2011 навчальному році 213 іноземних студентів та аспірантів із 17 країн світу, із них 170 – осіб на короткий термін (до 1 місяця), 43 особи – на період від кількох місяців до одного року. Це рекордна кількість, порівняно з усіма попередніми роками. У 2009–2010 навчальному році в університеті за дво-і багатосторонніми

програмами обміну було прийнято для навчання та проходження практики 108 студентів з 17 країн світу.

Навчання в університеті іноземних громадян – важливий напрям міжнародної співпраці, який окрім економічної вигоди дозволяє широко рекламувати українську вищу освіту і з кожним роком збільшувати контингент іноземних студентів та стимулювати університет постійно працювати над підвищенням якості освітніх послуг. На контрактній основі повний курс навчання в університеті з отриманням дипломів про вищу освіту у 2011 р. закінчили 129 іноземних громадян із 18 країн світу, за програмою бакалавра – 96 осіб, магістра – 27, спеціаліста – 4, аспіранта 2 особи. Це трохи більше, ніж у попередньому, 2010 р. (112), але помітно менше, ніж у 2007 році – 175 осіб.

У 2010–2011 навчальному році для навчання на контрактній основі зараховано 140 іноземних громадян із 22 країн світу, що практично дорівнює рівню минулого навчального року. Найбільше першокурсників-іноземців мають Інститут міжнародних відносин – 49, інститут філології – 36 та юридичний факультет – 25.

Підготовчий факультет університету у 2008 – 2009 навчальному році здійснював навчання 159 іноземних громадян із 19 країн світу. У 2009 – 2010 н. р. підготовчий факультет закінчили 139 іноземних громадян, 47 із них зараховано до КНУ імені Тараса Шевченка. У 2010–2011 навчальному році на підготовчому факультеті навчалось 97 осіб із 19 країн світу. Максимальна кількість студентів підготовчого факультету зафіксована у 2005–2007 рр. – понад 500 осіб з майже 30 країн світу.

У 2010–2011 навчальному році в університеті на 10 факультетах і в 4 інститутах, не враховуючи підготовчого факультету, навчалось 414 іноземних громадян із 34 країн світу: на контрактній основі – 374, за державним замовленням – 40 осіб. За освітньо-кваліфікаційним рівнем студенти іноземці розподілялися так: “Бакалавр” – 356 осіб, спеціаліст – 5, “Магістр” – 42. В аспірантурі навчалось 9 осіб і проходили стажування 2 особи. Найбільша кількість іноземних громадян навчалася в Інституті міжнародних відносин – 160 та в Інституті філології – 155 осіб. На інших 10 факультетах та у 2 інститутах навчалось від 1 до 26 осіб, зокрема на юридичному факультеті – 26 (23 – денна форма навчання, 3 – заочна); на економічному факультеті – 15 осіб (12 – денна, 3 – заочна); на факультеті психології – 8; на інших факультетах – від 1 до 7 осіб [11].

Важливим напрямком міжнародної діяльності університету є навчання українських студентів за кордоном, що має свої переваги. Зокрема, стажування за кордоном розширює кругозір студентів, вони набувають інших способів отримання знань, вправляються в комунікації. Університет активно підтримує міжнародні студентські обміни за різними програмами. Адже студенти і аспіранти, які навчалися за межами України є силою, що здатна допомогти в удосконаленні нашої системи освіти, цінним внутрішнім резервом суспільства.

Цей напрямок міжнародної діяльності потребує вдосконалення, адже зарахування оцінок з предметів ще остаточно не відпрацьоване, але якщо студент за кордоном вивчав предмет, який за обсягом часу і назвою збігається з тим, який є в його навчальному плані, то в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка зараховується оцінка, яку він отримав.

Українська система освіти відрізняється від європейської, її характеризують переважно репродуктивною. Однак багато хто відзначає її фундаментальність, адже студенти, які засвоїли велику кількість навчального матеріалу, набагато легше навчаються в закордонних вищих навчальних закладах. Маючи фундаментальну підготовку, набагато легше розвивати власне критичне мислення. Саме тому варто поєднувати різні системи освіти. Здобувши “бакалавра” в Україні, можна продовжувати навчання в магістратурі однієї з європейських країн. Адже фундаментальність української бакалаврської освіти високо цінують у багатьох університетах світу [3].

Висока відповідальність, професіоналізм професорсько-викладацького складу та всебічна підтримка з боку Кабінету Міністрів та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України забезпечили університету вагомі результати в міжнародній діяльності та інтеграції з закордонними вищими школами. Проте вихід на широкі горизонти вимагає ще більшої концентрації зусиль та наполегливої праці для утвердження статусу одного з найкращих університетів світу. А тому пріоритетними для Вченої ради та керівництва університету питаннями залишаються кадрові. Зокрема, прийнято рішення про посилення вимог до знання іноземних мов при проходженні конкурсів на заміщення вакантних посад професорсько-викладацького складу. При проходженні конкурсів на заміщення вакантних посад доцентів і професорів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка висувуються аналогічні вимоги, що й при присудженні відповідних учених звань. Всі структурні підрозділи університету ретельно ставляться до відбору кандидатур, що й забезпечує ефективність при вирішенні кадрових проблем.

Результативним у плані міжнародного співробітництва для КНУ імені Тараса Шевченка став 2012 рік. Неможливо привести всі результати міжнародної діяльності, які стали надбанням року, але навіть ті результати, які знайшли висвітлення у центральній освітянській пресі, газеті “Київський університет” свідчать про вагомі здобутки, які не кожен національний ВНЗ України може забезпечити.

У березні 2012 року відбулося урочисте відкриття авторизованої Мережевої академії Huawei в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Huawei є однією з найбільших компаній Китайської Народної Республіки у сфері телекомунікацій – вона виробляє мережеве обладнання, яке використовують інтернет-провайдери, мобільні оператори та великі компанії для створення власної інформаційної інфраструктури.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка станом на 2012 рік взаємодіє з шістьма китайськими університетами. Співпраця між КНУ і університетами КНР є неперервною вже багато років, зокрема – завдяки програмам обміну студентами. Керівництво КНУ імені Тараса Шевченка впевнене, що співпраця з компанією Huawei дасть можливість студентам отримати доступ до сучасного телекомунікаційного обладнання під час лабораторних робіт. Окрім того, фахівці Huawei розробили власні матеріали, запропонували нові навчальні програми. Після їх опанування студенти будуть готові до тестування у відповідних центрах і отримають сертифікати. Нині в академії навчатимуться 50 студентів радіофізичного факультету. Згодом планується залучити до 150 студентів-радіофізиків щороку. Навчатимуть їх викладачі університету, які пройшли відповідну сертифікацію в компанії Huawei [4; 34].

Міжнародні форуми, конференції, семінари та інші важливі в науковому і навчальному вимірі заходи постійно здійснюються на базі КНУ імені Тараса Шевченка, делегації університету активно співпрацюють з університетами зарубіжжя, виїжджаючи за кордон для участі у важливих наукових форумах.

У листопаді 2012 року делегація КНУ імені Тараса Шевченка на чолі з ректором, академіком Леонідом Губерським взяла участь у II Бакинському міжнародному гуманітарному форумі. Учасниками цієї вагомої події були 694 особи, які представляли 70 країн світу і сім авторитетних міжнародних організацій. Ректор академік Л. В. Губернський, директор Інституту міжнародних відносин професор В. В. Копійка взяли участь у роботі круглого столу “Нові методологічні підходи до процесів глобалізації в XXI столітті” й виступили з доповідями.

Співпраця між Азербайджанським державним університетом і КНУ імені Тараса Шевченка триває вже близько 30 років і є дуже плідною для обох вишів. Між університетами відбуваються обміни студентами і викладачами. У подальшому така співпраця є бажаною для обох сторін. У 2012–2013 навчальному році в КНУ імені Тараса Шевченка навчається 141 студент з Азербайджану і є необхідність більшої активізації співробітництва між двома університетами, обмінів студентами і професорами, читання лекцій та обміну інноваційними методами в освіті [9].

У 2012–2013 навчальному році в КНУ імені Тараса Шевченка відбулося відкриття Міжнародної науково-практичної конференції “Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу”. У конференції брали участь 350 учасників, серед яких представники різних верств академічної спільноти: 93 ректори вищих навчальних закладів, представники всіх вишів України, гості з Євросоюзу.

Ректор КНУ імені Тараса Шевченка Л. Губерський, відкриваючи конференцію, зазначив, що перед викликом щодо суттєвого підвищення якості освіти нині стоять не лише українські вищі навчальні заклади, а й усі університети світу. Вітали учасників конференції також посол Євросоюзу в

Україні Ян Томбінський та перший заступник Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Євген Сулима. Президент Національної академії педагогічних наук України Василь Кремень наголосив, що “Альтернативи Болонському процесу немає”. У перший день конференції відбулося три пленарні засідання на теми: запровадження європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, забезпечення якості вищої освіти та запровадження Національної рамки кваліфікацій [1].

У листопаді 2012 року Київський національний університет відвідали президент університету м. Кіото (міста-побратима Києва) професор Хіроші Мацумото та Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні пан Тоїчі Саката. Хіроші Мацумото прочитав студентам і викладачам лекцію на тему: “Два парадокси в розвитку економіки та науки. Чи рухаємося ми в правильному напрямку?”. Лекція Хіроші Мацумото, на думку студентів, – це новий погляд світової інтелектуальної еліти на природу і суперечності, які виникають у глобалізованому світі, бачення того, як люди повинні використовувати для свого блага стрімкий розвиток економіки й науки в подоланні проблем. При цьому лектор виділив три найважливіші завдання університетів: через наукові дослідження будувати нові інтелектуальні системи; розвивати людські ресурси через розповсюдження знань; посилювати роль університетів у суспільстві [7].

У листопаді 2012 року КНУ імені Тараса Шевченка відвідала делегація Чжецзянського педагогічного університету (Китайська Народна Республіка) на чолі з ректором університету У Фенмінем. Леонід Губерський та У Фенмінь обговорили перспективи навчання китайських студентів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, а українських – у Чжецзянському педагогічному університеті за магістерськими програмами [14].

В університеті відбувся дводенний міжнародний семінар “Партнерські зв'язки між університетами України та Великої Британії”. У роботі семінару взяли участь посол Великої Британії в Україні Саймон Сміт, директор Британської Ради в Україні Мартін Даул, ректор КНУ імені Тараса Шевченка академік Леонід Губерський та ін. [28].

Університет успішно розробляє і реалізує навчальні програми, які цілком відповідають західноєвропейським стандартам. Магістерська програма “Корпоративні фінанси” (напрямок підготовки “Фінанси і кредит”) Київського національного університету імені Тараса Шевченка перша в Україні набула членства в програмі визнання CFA Institute (the CFA Institute University Recognition Program). КНУ імені Тараса Шевченка визнаний світовою спільнотою фінансових професіоналів як навчальний заклад, що забезпечує найвищі стандарти професійної освіти. Умовою отримання такого високого статусу в сфері фінансової аналітики є збіг понад 70% навчальної програми “Корпоративні фінанси” і програми навчання CFA Institute (CFA Program Candidate Body of Knowledge) (СВОК) і прийняття

університетом зобов'язань щодо впровадження в процесі навчання етичних стандартів у галузі фінансової індустрії.

У рамках членства та кооперації з CFA Institute українському вишу щороку надаватиметься обмежена кількість студентських стипендій для навчання за програмою CFA [25].

У КНУ імені Тараса Шевченка регулярно реалізуються міжнародні міждисциплінарні проекти. Основна перевага їх у тому, що молоді люди відкрито обговорюють суспільно важливі теми й позбуваються імовірних стереотипів. Проект “Мюнхен – Київ 1941/45: два міста – одна історія”, в рамках якого українські й німецькі студенти дискутували теми спільні для обох народів був реалізований влітку 2012 року. Міжнародна літня школа відбувалась у двох містах-партнерах. Пізнавально-освітній проект присвячено національній пам'яті українців та німців про події ХХ століття. Ініціатором був міський архів Мюнхена. Участь брали студенти, аспіранти й викладачі з КНУ імені Тараса Шевченка та Університету імені Людвіга-Максиміліана (Мюнхен) – політологи, соціологи, історики, філологи, журналісти та ін. Керівниками проекту виступили науковий співробітник Мюнхенського міського архіву доктор Андреас Гойслер та доцент історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка О. Ф. Іванов. Учасники літньої школи побачили на власні очі й почули історії пам'ятних місць Києва та Мюнхена. На спільних семінарах, екскурсіях та в доповідях вони обговорювали культуру пам'яті про жертви тоталітарних режимів у Німеччині та в Україні в 1941–1945 роки, а також у попередні роки. Основною метою учасників було краще пізнати спільну історію, її далекосяжні наслідки й особливості [33].

За ініціативою навчально-наукового центру радіаційної безпеки університет провів Другий міжнародний семінар “Медична фізика – сучасний стан, проблеми, шляхи розвитку. Новітні технології”. У його роботі взяли участь фахівці з провідних навчальних, медичних, наукових та регулювальних установ країн Євросоюзу, Білорусі, Росії, України. Семінар проводився за підтримки Шведського регулювального органу (SSM) у рамках міжнародного проекту “Система забезпечення й контроль якості в медичній радіології в Україні”.

Учасники семінару визначили, що сучасний стан розвитку медичної фізики в Україні не повною мірою відповідає міжнародним стандартам та очікуванням суспільства в цій сфері, а тому є велика потреба працювати в цьому напрямку, об'єднавши досягнення різних країн [10].

Студенти КНУ імені Тараса Шевченка є учасниками Ялтинських щорічних зустрічей “Yalta European Strategy” YES 9. Тема цього річної зустрічі – “Україна і світ: долаючи завтрашні виклики разом”. Традиційно у ній взяли участь політики, бізнесмени зі всього світу. Учасниками молодіжної Ялтинської Європейської стратегії є стипендіати програм “Завтра. UA” та “Всесвітні студії” Фонду Віктора Пінчука, які отримали запрошення взяти участь у цій події завдяки перемозі в

загальностипендіальному конкурсі есе “Три виклики, які впливають на світ та Україну” [31].

КНУ імені Тараса Шевченка започаткував співпрацю з компанією Samsung (Корея). Делегація на чолі з віце-президентом Сеунггуном Парком відвідала університет восени 2012 року. Оговорювалися питання науково-технічного співробітництва, кооперації при створенні спільних патентів, проблемні питання упровадження патентів університету за кордоном. Делегація відвідала факультет кібернетики, де ознайомилася з науковою діяльністю лабораторії Samsung на факультеті, з новими науковими розробками, пов'язаними з архітектурою оптичних комп'ютерних процесорів для створення нової обчислювальної техніки [16].

Розвиваються міжнародні зв'язки КНУ імені Тараса Шевченка і через діяльність органів студентського самоврядування. У листопаді 2012 року у рамках Міжнародної науково-практичної конференції “Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу” в КНУ зустрілися голова студентського парламенту КНУ Максим Макарчук, виконуючий обов'язки голови Всеукраїнської студентської ради Олександр Тур, президент Національного студентського союзу Микола Бучко та голова студентського парламенту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова Ростислав Рижков з президентом Європейського студентського союзу Каріною Уферт.

Студентські лідери ознайомили президента ЄСС з особливостями студентського руху України, обговорили питання реалізації положень Болонського процесу в Україні та співпраці найчисленніших та авторитетних студентських організацій України з Європейським студентським союзом.

У ході зустрічі з пані Уферт студентські лідери обговорили ряд важливих для студентства університету питань. Зокрема, є домовленість щодо допомоги ЄСС в обміні студентами з університетами країн-членів організації. Каріна Уферт розповіла про основні засади діяльності та завдання Європейського студентського союзу, зокрема, щодо контролю за якістю вищої освіти та проведенням освітніх реформ у країнах-партнерах, наголосила на необхідності активної участі студентства в процесах реформування вищої освіти, а також висловила зацікавленість у подальшій співпраці українських та європейських студентських громадських організацій та їхніх об'єднань [30].

Ще одним напрямком міжнародної діяльності університету є участь студентів у міжнародних конкурсах, олімпіадах, змаганнях. Студенти КНУ постійно беруть участь і перемагають у Міжнародних олімпіадах. Міжнародна студентська математична олімпіада, яка відбулася 26 липня – 1 серпня 2012 року в місті Благоевграді (Болгарія), де українська збірна посіла третє місце в командному заліку, здобула гран-прі (абсолютний перший результат), два десятки учасників отримали призи. Ядро української команди склали студенти механіко-математичного факультету

КНУ імені Тараса Шевченка. Міжнародна математична олімпіада відбувається уже протягом понад двадцяти років, у ній бере участь обдарована молодь з усього світу. Цього разу в ній брали участь 316 студентів із майже 100 провідних університетів 42 країн світу. Від України до Благоевграда поїхала команда у складі 23 учасників, які представляли провідні ВНЗ. Найпрестижніший Гран-прі дістався саме студентові п'ятого курсу механіко-математичного факультету університету Шевченка Данилові Радченку. Серед призерів виявилось три студенти-першокурсники. В командному заліку наші математики залишили позаду сильну збірну Московського університету, в якому дуже потужна математична школа, а також Будапештського університету, який дав світу кілька Нобелівських лауреатів. Участь, а тим більше перемога будь-якої країни в заходах такого рангу вказують на якість освіти, яку здобувають студенти. Такі держави, як США, Росія, Китай готують команди для наукових олімпіад не менш ретельно й цілеспрямовано, ніж до класичних Олімпійських Ігор.

Успішний виступ у міжнародних олімпіадах – це реклама для університету, який посилає туди студентів. 2010, 2011 року КНУ імені Шевченка достойно проявив себе на олімпіадах. Традиційно студенти-іноземці йшли навчатися на бакалаврат до Інституту міжнародних відносин, юридичний чи економічний факультети, то цього року вступали до магістратури на факультети кібернетики, радіофізики, хімії тощо. Інформація, що наші студенти виграють олімпіади, для іноземних громадян є орієнтиром. Університет Шевченка також має користь від олімпіад, адже вони допомагають стежити за світовими трендами в науці і на ринку освітніх послуг [8].

У жовтні 2012 році в Італійській Республіці (м. Сірміоне) відбулася 24 Міжнародна учнівська олімпіада з інформатики. У ній узяли участь 324 учасники з 81 країни світу. Україну в змаганнях гідно представляли учні та студенти, які здобули призові місця та вибороли 1 золоту, 1 срібну та 2 бронзові медалі. Серед них студенти університету. У загальному рейтингу серед 86 країн-учасниць Україна посіла 10 місце [13].

Прекрасно зарекомендували себе представники університету у листопаді 2012 року в м. Свента Катажина на 7-мій польсько-українській науковій конференції “Полімери спеціального призначення”. Ці конференції відбуваються кожні два роки – то в Польщі, то в Україні. У резолюції конференції відзначено високий науковий рівень доповідей українських учених, вони були рекомендовані до публікації в науковому журналі “Chemistry and Chemical Technology”. Київських учених зацікавили розробки польських колег, були визначені напрямки спільних досліджень, зокрема за міжнародними грантами [35].

Успішною була участь науковців, аспірантів і студентів університету у вересні 2012 року у черговому четвертому Українсько-німецькому симпозіумі з фізики й хімії наноструктур та нанобіотехнології, який відбувся

у Технічному університеті Ільменау в м. Ільменау (ФРН). Фінансову підтримку симпозіуму забезпечили німецькі наукові фундації DFG, STCU та Технічного університету Ільменау. У ньому взяли участь понад 100 учасників з різних університетів та академічних інститутів України, ФРН, Латвії і Росії. На симпозіумі обговорювалися одержані результати із синтезу наноструктур, дослідження їхніх фізико-хімічних властивостей та біосумісності, практичного використання в різноманітних нанотехнологіях, відбувся обмін знаннями й творчими ідеями, планувалося розширення та налагодження нових наукових зв'язків. Грунтовні доповіді щодо останніх досягнень у галузі нанонаук виголосили відомі українські та іноземні фахівці. Більшість представлених робіт були результатом спільних досліджень українських та німецьких учених.

Двоє молодих українських учених та двоє студентів були удостоєні дипломів Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології “Золота фортуна” та грошової премії за найкращі усні доповіді. Гарячими були в ході симпозіуму наукові дискусії та високе творче піднесення його учасників. “Нано” – той вимір, який відкриває перед ученими надмалий світ для надвеликого поля досліджень. Це стимулює українських дослідників до продовження взаємовигідної та плідної співпраці з німецькими колегами в галузі нанонаук. Наступний симпозіум відбудеться в Україні, у Львові в 2014 році [5].

Активно попрацювали студенти та аспіранти КНУ імені Тараса Шевченка у XI Міжнародній конференції “Геоінформатика: теоретичні та прикладні аспекти”, організованої Європейською організацією геоінженерів та науковців (EAGE) та Всеукраїнською асоціацією геоінформатики (ВАГ). У роботі конференції взяли участь близько 250 представників із 11 країн, серед яких Росія, Великобританія, Данія, США, Азербайджан та ін. Упродовж трьох днів заслухано 130 доповідей трьома мовами (українська, російська, англійська). Тематика конференції була широкою. Це й інтегровані бази даних для ефективного природокористування та управління; геоінформатика та сучасні концепції природознавства; математичні методи та комп'ютерні технології в геофізиці та геології; геоінформаційні дослідження геологічних об'єктів перспективних на корисні копалини; нафтогазопошукові технології: нові напрямки та перспективи; дистанційне зондування Землі для геонаук; геоінформаційне забезпечення моніторингу небезпечних природних та техногенних процесів тощо [6].

Постійно в університеті проводяться зустрічі, майстер-класи, дискусії з відомими зарубіжними науковцями. В Інституті міжнародних відносин відомий американський консультант Роберт Маккі провів майстер-клас “Мистецтво сторителлінгу або історія на мільйон”. Основною темою його виступу стала концепція “сторителлінгу” та її застосування на практиці. Під час спілкування зі студентами гість зробив акцент на комунікативному складникові феномену політичного лідерства, особливостях маніпулювання

людською свідомістю, а також висловився щодо ролі моральних цінностей та національних героїв в управлінні масовою свідомістю [24].

Усі, без винятку, структурні підрозділи причетні до міжнародної діяльності, яку організовує університет. Восени 2012 року Військовий інститут Київського національного університету (ВІКНУ) у рамках проведення “Днів НАТО” мав зустріч з делегацією Північноатлантичного Альянсу. Метою заходу було проведення у Військовому інституті в рамках “Днів НАТО” брифінгів, семінарів з питань структури НАТО, завдань та викликів, які існують тепер у сфері політики безпеки. З цікавими лекціями перед особовим складом ВІКНУ виступили члени делегації Північноатлантичного Альянсу [29].

На нашу думку, результатів міжнародної діяльності приведено досить, щоб побачити загальну тенденцію у цій важливій складовій життєдіяльності університету, яка в перспективі буде лише посилюватися. Адже саме життя вимагає взаємодії, обміну науковими і навчальними досягненнями, ідеями, що й забезпечить суб’єктність нашої держави і її освітньої галузі у світовому просторі.

Висновки. Процеси інтеграції українських університетів у європейський і світовий освітній простір в умовах Болонських домовленостей стали реальністю. Найбільш помітні результати міжнародного співробітництва тих вищих навчальних закладів України, які мають давні традиції співпраці з закордонними вишами, якісний кадровий потенціал, міцну матеріально-технічну базу, активно працюють над отриманням грантів, участю у різноманітних міжнародних програмах, мотивовані на посилення зв’язків з закордонними університетами, та прагнуть стати лідерами освіти не лише в Україні, а й у світі. На нашу думку, міжнародне співробітництво Київського національного університету імені Тараса Шевченка є досить успішним, оскільки його аналіз виявляє великі напрацювання у питаннях співробітництва за двосторонніми угодами, участі у міжнародних програмах, які фінансуються Європейським Союзом, результативної участі у міжнародних конкурсах і олімпіадах. На базі університету постійно відбуваються міжнародні форуми, що безпосередньо забезпечують європейську інтеграцію вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Отже, результативність міжнародної діяльності українських вищих навчальних закладів буде значно вищою, якщо кожен український університет забезпечить дієві механізми активізації інтеграційних процесів, вивчаючи і розвиваючи досвід Київського національного університету.

Використана література:

1. Альтернативи Болонському процесу немає // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
2. Андрущенко Віктор. Австрія і Україна в структурі європейських освітніх стратегій: проблеми взаємодії // Австрія й Україна у контексті європейської інтеграції й співробітництва : збірник наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 160 с. – С. 13-18.

3. *Бугров Володимир*. Варто поєднувати різні системи освіти // Освіта України. – № 29, 16 липня 2012 року.
4. В КНУ відкрили мережеву академію // Освіта України. – № 14, 2 квітня 2012 року.
5. Відкривати надмалий світ для надвеликих досліджень // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
6. Геоінформатика – 2012 // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
7. Гості з Японії в університеті // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
8. *Губерський Леонід*. “Підготовка математиків-олімпійців – це ретельно вибудована система пошуку, відбору і селекції юних талантів” // Освіта України. – № 36 (1305), 3 вересня 2012 року].
9. Делегація КНУ на II Бакинському міжнародному гуманітарному форумі // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
10. Другий міжнародний семінар з медичної фізики // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
11. Електронний ресурс. Режим доступу: Звіт ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Губерського Леоніда Васильовича про роботу за період з грудня 2010 по грудень 2011 року та завдання на наступний рік. Доповідь на Конференції трудового колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка 27. 12. 2011. – 124 с.: детальніше. – Режим доступу : www.univ.kiev.ua/ua/.
12. *Журавський В. С., Згуровський М. З.* Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К. : ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с.
13. Знову перемога! // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
14. Зустріч з китайськими освітянами // Київський університет. – № 16 – 17, листопад 2012 року.
15. *Іванов Олександр*. Досвід та перспективи співпраці Київського національного університету імені Тараса Шевченка з центральноєвропейськими університетами // Австрія й Україна у контексті європейської інтеграції й співробітництва. Збірник наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 160 с. – С. 82-86.
16. Інноваційне співробітництво з компанією Samsung Electronics // Київський університет. – № 16 – 17, листопад 2012 року.
17. Інформаційний день програми Темпус // Київський університет. – № 1, січень 2012 року.
18. *Каленюк І. С.* Інтеграція вищої освіти України в європейський та світовий освітній простір: економічний вимір : монографія / І. С. Каленюк, О. І. Гонта, М. П. Вербовий, Н. І. Холявко ; за заг. ред. д. е. н., проф. Каленюк І. С. – Чернігів : РВК “Деснянська правда”, 2011. – 165 с.
19. Кафедра історії та стилістики української мови: ювілейний контекст// Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
20. Київські студенти зустрічають французького президента // Освіта України. – № 37, 9 вересня 1998 року.
21. *Косенко Олександра*. Європейський Союз та Україна: спільне і відмінне у вищій освіті// Вища освіта України, № 1, 2012. – 128 с. – С. 81-86.
22. *Кремень Василь*. Сфера, яка формує людину // Освіта України. – № 33, 15 серпня 1997 року.
23. *Кремень В. Г.* Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
24. Майстер-клас для міжнародників // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
25. Міжнародне фінансове товариство визнало якість нашої освіти // Київський університет.– № 16-17, листопад 2012 року.
26. Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку : колектив. моногр. / Акад. пед. наук України; Ін-т вищої освіти України ; за заг. ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового, М. Ф. Степка. – Х. : Вид-во НУА, 2009. – 504 с.
27. Нова динаміка вищої освіти і досліджень для соціальних змін та розвитку: Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі / М-во освіти і науки України, Фонд “Європа ХХІ”; упоряд. : Т. Ф. Фініков, [та ін.]; за ред. І. О. Вакарчука. – К. : “Агенство “Україна”, 2009. – 64 с.
28. “Партнерські зв’язки між університетами України та Великої Британії” // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
29. Представники НАТО у ВІКНУ// Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
30. Студентські лідери зустрілися з президентом Європейського студентського союзу // Київський університет. – № 16 – 17, листопад 2012 року.

31. Так майбутньому! // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
32. ТЕМПУС прискорює темп // Освіта України. – № 39. 23 вересня 1998 р.
33. Трагедії ХХ століття в пам'яті німецьких та українських студентів // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.
34. У нас відкрито авторизовану мережеву академію "Huawei". Першу в Україні// Київський університет. – № 6-7 (2187), квітень 2012 року.
35. Хіміки виступили на найвищому рівні // Київський університет. – № 16-17, листопад 2012 року.

АНТОНЮК Т. Д. Интеграция Киевского национального университета имени Тараса Шевченко с ведущими зарубежными высшими школами в контексте Болонских соглашений.

Процессы интеграции украинской системы высшего образования в европейскую и мировую согласно Болонской декларации является решающим в жизнедеятельности современной высшей школы. Успешное сотрудничество украинских вузов с зарубежными зависит от многих факторов, среди которых главное место занимает кадровое обеспечение университета, рейтинг среди отечественных и зарубежных высших учебных заведений, мотивация студентов и профессорско-преподавательского состава интегрироваться в мировое образовательное пространство.

Ключевые слова: международное сотрудничество, высшее образование, Болонская декларация, зарубежные университеты, программы сотрудничества, академическая мобильность, интеграция, европейское и мировое образовательное пространство, конкурентоспособность.

ANTONYUK T. D. Integration of Kyiv national university to the name of Taras Shevchenko with leading foreign higher schools in context of Boulogne agreements.

Integration processes of the Ukrainian higher educational system into European and global one according to Boulogne declaration are determinative in the vital functions of modern higher school. Successful collaboration of Ukrainian universities with foreign ones depends on many factors, among which staffing of university, rating among home and foreign higher educational establishments, motivation of students and faculty advisors to integrate in outer educational space occupy a main place.

Keywords: international cooperation, higher education, Boulogne declaration, foreign universities, programmes of collaboration, academic mobility, integration, European and global educational space, competitiveness.